

VÝZKUMNÁ ZPRÁVA: PROČ PŘEŽIVŠÍ NENAHLAŠUJÍ SEXUALIZOVANÉ NÁSILÍ?

Iniciativa Proč jsme to nenahlásily*ⁱ

Kristýna Bělíková

Anastasia Bogoslavets

Nina Fárová

Diana Hájková

Jakub Knott

Anna Králová

Nela Pietrová

Judita Zdráhalová

Anotace

Téma sexualizovaného násilí je v dnešním odborném diskurzu stále tabuizované a neprobádané téma. Cílem studie je identifikovat důvody, proč se přeživší nesvěřují a nenahlašují sexualizované násilí na Policii ČR. Metodou tématické analýzy jsme analyzovaly*ⁱ anonymní výpovědi přeživších, které byly publikovány na sociálních sítích organizace Proč jsme to nenahlásily*^y (N=1019). Jako hlavní téma jsme identifikovaly*ⁱ *kulturu znásilnění* a 5 jejích základních mechanismů, které přeživším brání v nahlášení: Normalizace sexualizovaného násilí; Mocenská asymetrie, misogynie a genderová nerovnost; (Sebe)Obviňování, Ochrana stability a zachování kontinuity života přeživších; Nefunkčnost (trestněprávního) systému. Výpovědi jsme rozdělily*ⁱ do 3 situačních kategorií: dětství, dospívání a partnerské vztahy. Výsledky objasňují problematiku prožívání nahlašování u přeživších sexualizovaného násilí a přispívá k lepší odborné i veřejné praxi.

Financováno
Evropskou unií

NA
HLAS

ÚVOD

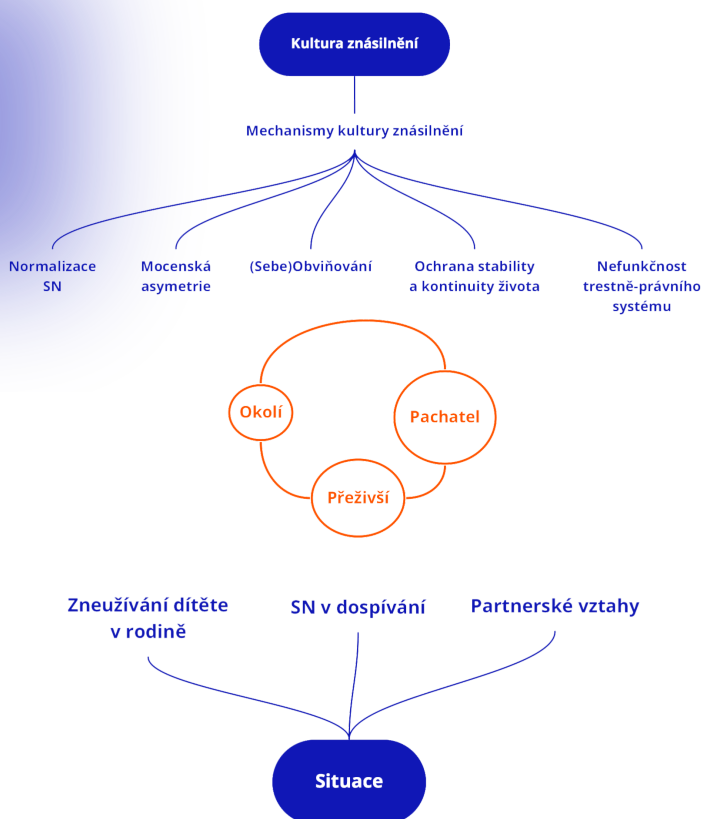
Ke konci roku 2023 nám přišlo v přepočtu **okolo 3,5 tisíce výpovědí** a každý den přicházejí další. Kdybychom dnes zastavily* sběr výpovědí a vydávaly* jeden příběh denně, trvalo by nám dalších 6 let je všechny zveřejnit. Aktuálně je publikovaných přes 1000 výpovědí, které jsme se rozhodly* analyzovat.

Za dva roky vydávání výpovědí přeživších sexualizovaného násilí (dále pouze SN) na sociálních sítích naší iniciativy *Proč jsem to nenahlásil**y jsme si všimly* i, že po určité době sledujeme znovu se opakující příběhy, které jsou v detailech sice odlišné, nicméně důvody nenahlašování se sobě často podobají. Na základě dat, která jsme během trvání projektu sesbíraly* i, jsme se rozhodly* i systematicky analyzovat více než tisíc výpovědí a poskytnout tak odpověď na naši výzkumnou otázku „**Proč jsi to nenahlásil*a?**“.

Projekt navazuje na zahraniční studie výpovědí z kampaně #MeToo (Andalibi et al., 2016; Bleeker, 2022; Garrett & Hassan, 2019; Palmer, et al., 2022; Reich, 2022). Ukazuje, že odpověď na již zmíněnou otázku je mnohem komplikovanější, než by se mohlo na první pohled zdát. Na přeživší je kladen tlak k nahlášení ze všech stran společnosti, na cestě ke spravedlnosti musí ale čelit nespočtu překážek, a to jak praktických, tak psychologických, které souvisí s genderovým nastavením naší společnosti. O jaké překážky se jedná, popíšeme v této výzkumné zprávě.

Kultura znásilnění a její základní mechanismy

Pro porozumění problematice nenahlašování bylo důležité neodtrhávat téma od samotného původu sexualizovaného násilí. Vysoký výskyt SN ve společnosti zřejmě souvisí s velkým poměrem nenahlášených případů. V České republice je to až 12 tisíc případů ročně, přičemž nahlášeno je mezi 600 až 700. (Poláčková, 2021; Policie ČR, n.d.) **Jako hlavní téma jsme proto identifikovaly* i kulturu znásilnění a vymezily* i jsme 5 základních mechanismů, ovlivňujících možné svěření se obětí a nahlášení SN.** Pojem *kultura znásilnění* označuje přístup společnosti

k sexualizovanému násilí (New York Radical Feminists, 1974; Brownmiller, 1975; Lazarus & Wunderlich, 1975). Ukazuje na to, že SN nelze vnímat jako jednotlivé případy, ale jde o systémový problém, jehož původ neleží ve „zkažených individuích“, které SN páchají, ale pramení ze sexismu, misogynie a genderové nerovnosti v naší společnosti. Součástí kultury znásilnění jsou mimo jiné *sexuální objektivace*, *bagatelizace a normalizace SN*, *victim blaming* (obviňování obětí) a *slut shaming* (odsuzování osob, obvykle žen, za sexuální chování zhodnocené jako „nadměrné“ nebo „nestandardní“). Tyto a další mechanismy *kultury znásilnění* popisujeme v kategoriích, které propojují námi zkoumané výpovědi.

Výpovědi

Náš vzorek, čítající dohromady 1019 výpovědí, byl co se týče charakteristik SN velmi různorodý, proto bylo potřebné důvody nenahlášení rozdělit do tří situačních kategorií. Tyto situační kategorie lze nalézt napříč jednotlivými výzkumnými tématy.

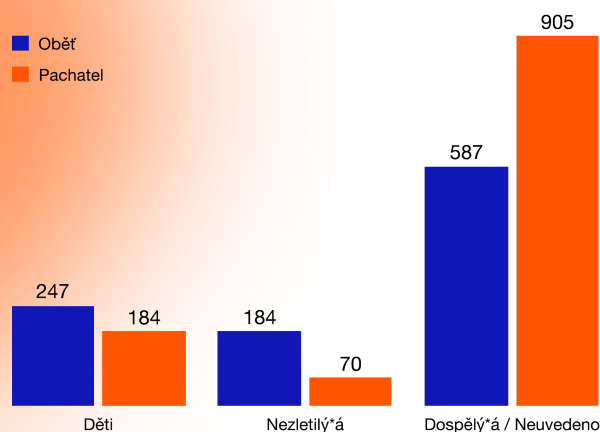
První situace, která se v našem vzorku vyskytovala velmi často, jsou **výpovědi spojené se zneužíváním v dětství**

- **povětšinou dospělým či starším rodinným příslušníkem** (n= 156). Druhou situací je SN v **období dospívání, a to především mezi vrstevníky**. Soustředíme se zde na školní prostředí, ve kterém ukazujeme, jak se reprodukuje znaky *kultury znásilnění*. Poslední situací jsou **partnerské vztahy**, které byly jednou z nejčastějších charakteristik v našem vzorku (n= 209).

Výzkumná témata, která byla pro tento výzkum stěžejní, jsou: **Normalizace SN, Mocenská asymetrie, (Sebe)Obviňování, Ochrana a zachování stability a Nefunkčnost (trestněprávního) systému.**

U každého tématu rozvíjíme 3 perspektivy, ze kterých můžeme zkoumat důvody nenahlášení, a těmi je perspektiva okolí, pachatele a oběti. Podrobný popis, včetně konkrétních citací od přeživších, naleznete v následujících kapitolách.

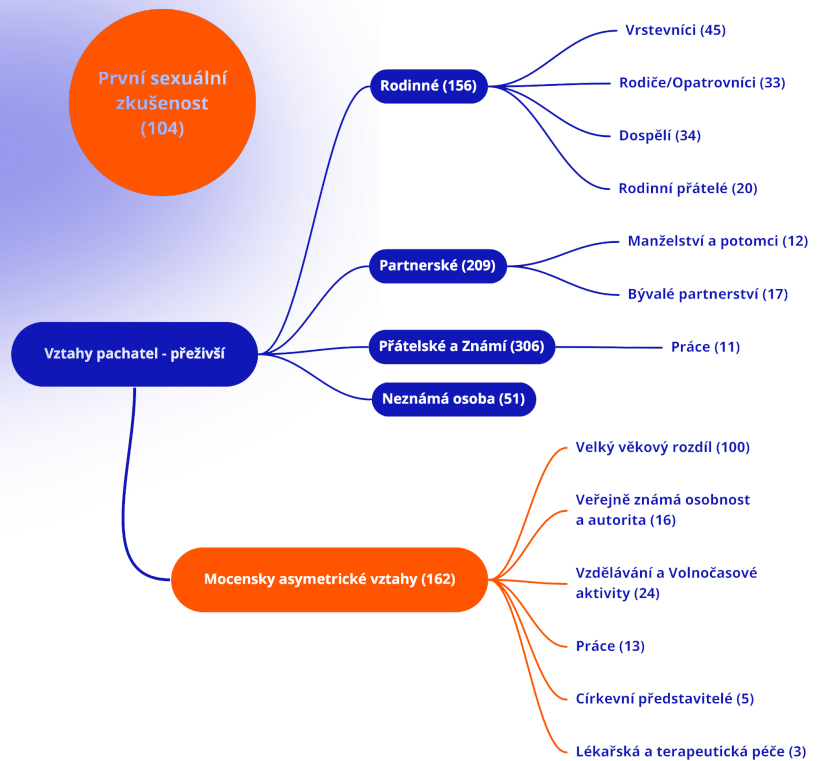
Tento výzkum je součástí projektu, který je financovaný Solidárním grantem z Evropské unie.

NORMALIZACE SEXUALIZOVANÉHO NÁSILÍ

Normalizace sexuálně agresivního chování prostupuje do nespočetně mnoho mechanismů chování a smýšlení naší společnosti, aniž bychom si toho byli* y vědomi* é. **V naší společnosti neexistuje dostatečná institucionální sexuální výchova, která by adekvátně přistupovala k problému rozšíření kultury znásilnění.** Díky tomu jsou i nadále šířena mylná a škodlivá přesvědčení o konsenzuálním sexu a SN, která jsou předávána na úrovních mezigeneračních, vrstevnických i kulturních. Tyto procesy vytváří

ideální prostředí pro rozšířený výskyt SN, jehož normalizace jednotlivce mimo jiné učí, že (především v případě ženského genderu) se jedná o běžnou, prakticky nevyhnutelnou zkušenost, která je součástí života a měly* i by se s ní zkrátka smířit. Jedním z nejčastějších témat, které výpovědi obsahují, **je fakt, že si přeživší v době incidentu nebo dlouho po něm nejsou jisté* í, zda-li to, co se jim stalo, lze skutečně označit za sexualizované násilí.** Mohou vlivem zvnitřnění těchto společenských postojů považovat ohrožující situace za normální, nebo narážet na rozpor jejich zkušenosti se stereotypem „ideálního znásilnění“. Tento mýtus běžně upozorňuje na případy „stranger danger“, tedy SN spáchané neznámou osobou, obvykle ve venkovním prostředí po setmění a za použití fyzického násilí či výhrůzek o ublížení na zdraví. Naše data však jasně poukazují na odlišnou realitu, ve které k podobným formám SN sice dochází, ale v mnohem menší míře, než je nám od dětství vštěpováno. Pro přiblížení problematiky uvádíme, že mezi nejčastěji se vyskytujícími kódy v našem vzorku byly „přeživší byl* a dítě/nezletilá* ý“, „SN v partnerském vztahu“ a „pachateli byli známí/kamarádi“. Drtivá většina případů tedy nemá se zmíněným stereotypem mnoho společného a tento fakt vede přeživší k pochybám, zda byly* i opravdu obětmi SN, nebo je jejich reakce přehnaná.

„Vždycky mě učili, že znásilnění vypadá tak, že na vás v temný uličce vyskočí cizí člověk a strčí ho do vás. Koupili mi pepřák, měla jsem dva kurzy sebeobrany, ale nikdo mě nenaučil, jak se bránit tam, kde to bylo doopravdy potřeba.“

V případě, že se rozhodnou se zkušeností svěřit, okolí má tendenci vyjadřovat nedůvěru vůči jejich výpovědi a bagatelizovat ji, obviňovat přeživší ze (spolu)odpovědnosti (victim blaming) a mohou se ze strany okolí potýkat se společenským zavržením. **Jsou tak vedeny* i ke zpochybňování vlastních prožitků a jejich závažnosti, obávají se reakce okolí a jsou nuceny* i očekávat, že nebudou brány* i vážně nebo budou přímo viněny* i za svou zkušenost.** Normalizace se tak ukazuje jako jedna ze zásadních příčin nízkého procenta nahlášených případů SN, jelikož musí přeživší předem zvážit množství potenciálních negativních dopadů na vlastní mentální zdraví, sociální prostředí a status, stabilitu vztahů a v mnoha případech i na svou budoucnost celkově.

„Nevěděla jsem, že je to špatně”, autorita nastavující normu a bagatelizace dětské výpovědi

V dětském věku jsme závislí*é na autoritách, aby nám vysvětlily, co je správné a normální. Vzhledem k tomu, že jsou pachatelé sexualizovaného násilí na dětech nejčastěji dospělé nebo starší nezletilé osoby v rodinném kruhu či blízkém okolí, patří i ony mezi autority. Této společensky dané autoritativní pozice pachatelé zneužívají, když normalizují SN, kterého se dopouštějí. Nastavují tak dítěti, které často nemá žádné jiné informace z okolí, normu. K SN tak může docházet i několik let, aniž by si dítě uvědomilo, že to není v pořádku. **K této nevědomosti dále přispívá fakt, že je porušování autonomie dětského těla v naší kultuře normalizované, tudíž se nevyžádaný fyzický kontakt stává pro dítě běžnou zkušeností.**

„Byla jsem dítě. Řekl mi ‘tohle bráchové a ségry dělaj’ a já mu věřila.”

Pokud se někomu svěří, bývají to nejčastěji rodiče. Ve výpovědích přeživší uvádí, že se z jejich strany setkaly* i s bagatelizací, jenž pravděpodobně pramení ze stereotypu sdíleného napříč společnostmi o tom, že si děti často vymýšlí a přehání. Tato nedůvěra a nepřiměřená reakce na zkušenost dítěte má mnohdy za následek internalizaci postoje, že se mu neděje nic závažného nebo ohrožujícího, protože by okolí jistě zareagovalo jinak. Dochází tak k nesouladu mezi negativními prožitky dítěte a vštěpovaným „příběhem” ze strany okolí, který vede k neuchopitelnosti situace.

„Přátelé se tomu smáli, myslela jsem, že se nic hrozného nestalo”, zvnitřňování kultury znásilnění

Díky chybějící sexuální výchově nemají dospívající spolehlivé zdroje informací o sexu a vztazích, nekriticky tak přebírají chybné informace, stereotypy a zažitě kulturní vzorce v rámci *kultury znásilnění*. Mezi taková přesvědčení zaznívající ve výpovědích patří například představy, že první sexuální styk přirozeně bývá bolestivý a nepříjemný, což dle našich dat bývá použito jako argument bagatelizující sexualizované násilí na úroveň „pouhé” negativní sexuální zkušenosti. SN je normalizováno rozšířeným mýtem o „neovladatelné” sexuální touze mužského genderu a naopak nedostatečným důrazu na potěšení ze sexu u genderu ženského. Nejednou se v rámci vzorku setkáme s vyjádřením vrstevnického okolí, ve kterém považují SN za projev zájmu a důkaz atraktivity oběti.

„Kamarádi mi řekli, že to moc prožívám a mám to brát jako kompliment, protože jsem hezká.”

Ve většině případů sexualizovaného násilí u dospívajících se vyskytoval **alkohol či jiné psychoaktivní látky**. Alkohol je tradičně spojován s normalizací překračování osobních hranic. SN mezi dospívajícími vrstevníky se často děje pod velkým tlakem na zapadnutí do sociální skupiny či kolektivu, díky čemuž poté situaci vyhodnotí jako přirozenou nebo nutnou součást tohoto životního období. Okolí bývá navíc v mnoha případech přímým svědkem ohrožujících situací, avšak díky přesvědčení o propustnosti hranic pod vlivem psychoaktivních látek a předpokladu, že je flirt či intimní sblížení automatickým souhlasem k sexu, klasifikují vzniklou situaci jako konsensuální a důsledkem je nedůvěra ve výpovědi přeživších.

„Nakonec jsem se od ní [kamarádky] doslechla, že mě s ním ona a její přítel v průběhu toho večera viděli, měli z toho legraci a sázeli se, jestli něco mezi mnou a jím bude.”

„Myslela jsem, že je moje povinnost to přetrpět, a že takhle vypadá láska”

Data vycházející z našeho vzorku ukazují, že sexualizované násilí v partnerských vztazích je nejčastěji normalizováno mýtem o povinnosti poskytnout partnerovi ukojení sexuální touhy nehladě na vlastní prožitky. Pachatelé tento mýtus mnohdy využívají k manipulaci a vyvíjení psychického nátlaku na jejich partnerstvo.

„Vždycky ve mně vyvolal pocit, že mu to dlužím. (...) Pokaždé říkal, že jako kluk potřebuje, abych mu dělala dobře. (...) Že muži jsou jako zvířata a potřebují si vybit endorfiny. Vydíral mě, že pokud s ním nebudu spát já, tak s ním bude spát jiná.“

Ve výpovědích opakovaně zaznívá, že přežívší tento rozšířený mýtus poprvé slyší od vlastních rodičů. Vlivem těchto zvnitřněných postojů si často ve svých pozdějších vztazích ani neuvědomují, že jsou vystavováni SN.

„Nikomu jsem to neřekla, protože doma mi říkali, že ženská a mužská sexualita je prostě jiná, a že když 'to' žena nechce, tak je to její problém a partner na 'to' má přece právo.“

MOCENSKÁ ASYMETRIE, MISOGYNIE A GENDEROVÁ NEROVNOST

„Kdybych o tom promluvila, tak mi prý nikdo neuvěří. Protože on je kněz. Prý by všem bylo jasné, že jsem za to mohla já. K tomu vyhrožoval, že by si mě našel a vyřídil si to se mnou.”

Mocensky asymetrické vztahy (162)

Velký věkový rozdíl (100)

Pachatel je oblíbený (40)

Vzdělávání a Volnočasové aktivity (24)

Veřejně známá osobnost a autorita (16)

Práce (13)

Církevní představitel (5)

Lékařská a terapeutická péče (3)

Mocenská asymetrie je v některých případech na první pohled nepřehlédnutelná, někdy zase musíme číst celý kontext incidentu, ve kterém poté nacházíme skryté znaky genderové nerovnosti a zneužívání jakékoliv dominantní pozice, kterou pachatel vůči oběti disponuje. K umlčování a zastrašování obětí v rámci *kultury znásilnění* neslouží pouze fyzické násilí vedoucí ke strachu o život, ale v některých případech oběti svěřením se či nahlášením riskují své společenské postavení, image, důvěryhodnost, soukromí a stabilitu vztahů i psychického zdraví.

Co řekne dospělý, je pravda. Mocenské postavení dospělých nad dětmi

Tato mocenská nerovnováha se ukazuje již v raném věku. Při SN na dítěti páchaném starším členem rodinného kruhu se dítě často obává, že okolí bude věřit spíše staršímu, a to jak dospělému, tak například staršímu vrstevníkovi. Této převahy, spojené s většími zkušenostmi, vědomostmi, fyzickou silou i společenským statutem, pak pachatelé používají k bagatelizaci a normalizaci toho, čeho se na dítěti dopouštějí. Případně k zastrašování od nahlásování pod pohrůžkou následků, které pro dítě v případě rodinného systému mohou být existenčně ohrožující.

„Protože to byl můj otec a mně bylo 10.
Hrozil mi dětským domovem, pokud bych to někomu řekla.”

„Byl populární v kolektivu a asi by mi nikdo nevěřil“, kultura znásilnění mezi dospívajícími

V případě teenagerů a prvních vztahů se u SN mezi dospívajícími vrstevníky bavíme ve většině případů o prostředí školy. O tom můžeme uvažovat jako o menším koncentrovaném vzorku „velkého světa“, ve kterém lze jasně sledovat mocenské hry vytváření a udržování společenské hierarchie, která hraje nepopíratelnou roli v podobě prvních sexuálních zkušeností. Představa mužů jakožto racionálního genderu oproti emocionálnímu genderu ženskému je přítomna již od dětství a nám se v datech konkrétně projevuje například jako **vyšší projevovaná důvěra ve slova chlapců, a naopak zpochybňování slov dívek, a to jak ze strany vrstevníků, tak i autorit.** Pokud se navíc přidá faktor oblíbenosti v kolektivu, může jít o jasný důvod k obavě z nahlášení incidentu.

*„Protože to byl nejlepší kamarád mého crushe.
Byl populární v kolektivu a asi by mi nikdo nevěřil.“*

Mocenská asymetrie pak v případě prvních sexuálních zkušeností nemusí spočívat jen v tom, že byl pachatel oblíbenější v kolektivu a měl tím mocenskou převahu, častěji jde např. o vyšší věk pachatele, kdy i pár let může mít u mladistvých či nezletilých obětí velký vliv, nebo o fakt, že má pachatel více sexuálních zkušeností.

„Byl to můj první vážný vztah a já si myslela, že takhle to prostě chodí.“

Prostupuje sem zároveň společensky akceptovaná představa klukovství s rčeními typu „Boys will be boys“, které bývá využíváno ke zbavování odpovědnosti či zlehčování situace. Naopak u dívek se setkáváme s měřením osobnostních kvalit na základě poslušnosti, naplňování tradičních genderových stereotypů a zachování „cudnosti“, což je v případě dospívání důležitou součástí jejich image (Jarkovská 2009). Tento dvojí metr rozvíjíme v dalších kategoriích, které se věnují jednotlivým mechanismům *kultury znásilnění*.

„Brala jsem to tak, že kluci dělají kraviny, když jsou nadržení, že je těžké se ovládnout.“

Nástroje útlaku v partnerských vztazích: gender, věk a emoční manipulace

Výskyt SN v partnerském vztahu odkrývá pohled na zneužívání stereotypních genderových rolí a vůbec pojímání intimního vztahu jako nástroje, který je možné použít k vymáhání si sexu od jednoho vůči druhému.

Tradiční genderové role typicky ženě ukládají zajistit partnerovi dostatečné a pravidelné sexuální uspokojení, za které je jí výměnou poskytnutá láska od partnera.

„Nebyla jsem schopná nikomu nic říct, myslela jsem si, že je něco špatně ve mně, a že je přece moje povinnost to přetpět - přece jenom jsem si myslela, že takhle vypadá láska.“

Emoční vydírání se v našem vzorku objevuje i v případě SN ve vztazích páchaného ženami. Lze tedy říci, že partnerský vztah je zneužívaný k nárokování si sexuálního styku díky přesvědčení, že k partnerství sex automaticky patří a jde o důkaz lásky či „zdravosti“ vztahu.

„Protože je to holka a navíc jsem souhlasil, i když pod její výhrůžkou sebevraždy. Kdybych měl pevnější vůli, mohl jsem ji odmítnout. To by určitě byla reakce všech.“

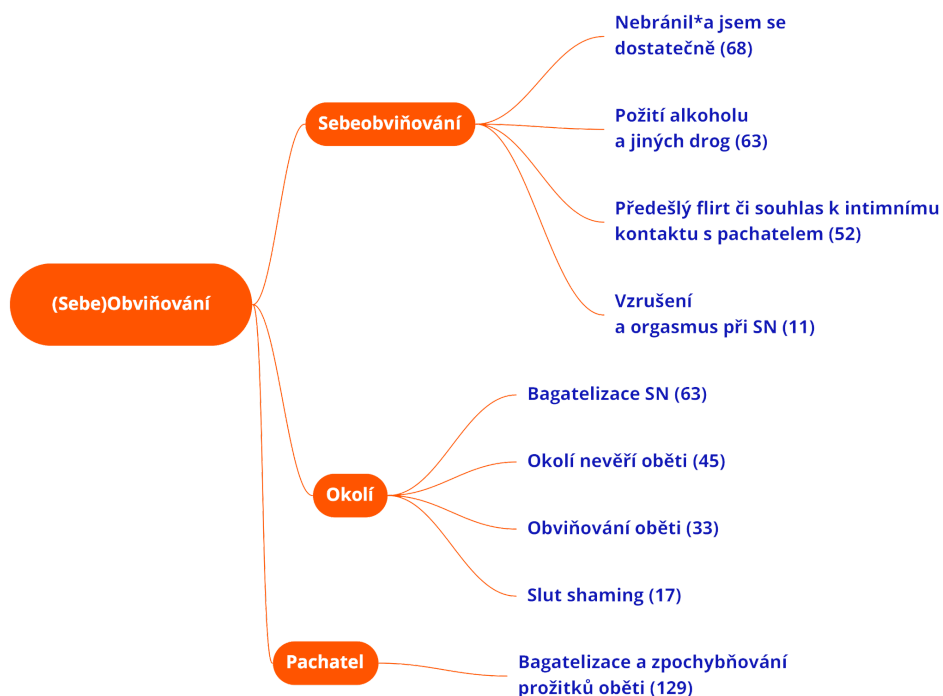
V našich datech šlo velmi často o partnerské vztahy, ve kterých se mísila genderová nerovnost s velkým věkovým rozdílem mezi osobami ve vztahu, přičemž pro přeživší se jednalo o první partnerský vztah či sexuální zkušenost. Partner*ka tak zneužívá nezkušenosti druhé*ho a nastavuje tak normu pro to, co je ve vztahu a sexu normální a dokonce žádané:

„Bol to môj prvý vážny vzťah. Lúbili sme sa no od určitého momentu to chcel stále. Pokial som sa nepodvolila, nerozprával sa so mnou. Spravila som to viackrát. Raz som cítila, ako sa má dotýka všade, keď si myslel, že spim. Myslela som však, že takto to ženy normálne robia, aby si udržali.“

(SEBE)OBVIŇOVÁNÍ

„Následně jsem zjistila, že vaginálně krvácím. Po dvou dnech krvácení přestalo. Ovšem asi horší byla reakce okolí. Přítel mi řekl, že jsem k*rva, další lidé v mém okolí, že si za to můžu sama nebo že jsem svi*ě, protože jsem nešla na policii.”

Tvrzení, že za určitých podmínek je **oběť spolu či plně odpovědná za sexualizované násilí, je jednou ze základních mechanismů kultury znásilnění**, která tak odpovědnost z pachatele přenáší na oběť. Zejména dívky jsou socializovány za kulturní normy SN jako přirozené součásti jejich života. Namísto jejich ochrany, odsuzování pachatelů a systematické edukace společnosti jsou učeny, jak se bránit a vyhýbat situacím, ve kterých k SN může dojít (např. „nechoď sama domů”, „nechoď k němu domů”, „nenos vyzývavé oblečení”, „neopíjej se” atp.). Dojde-li tedy k SN a některá z těchto nauk či doporučení je přežívší*m „porušena”, část viny je automaticky přisuzována přímo jí*jemu (Amnesty International, 2018). S tímto principem se můžeme setkávat v blízkém okolí i médiích již od útlého věku. Přežívší SN se tak nemusí přímo setkat s victim blamingem jako reakcí na jejich zkušenost, ale mohou se kvůli tomuto společenskému naladění vůbec bát se svěřit. Ačkoliv díky normalizaci a bagatelizaci často oběti dlouho nevědí, že se jednalo o SN, i tak se vyrovnávají s negativními důsledky incidentu a potřebují najít vysvětlení, proč se cítí psychicky zle a jak se mohlo stát, že zažily tuto nepříjemnou sexuální zkušenost. A jak popisují námi zkoumané výpovědi, všechny prsty ukazují na oběť. Tento postoj nakonec přežívší samy často přejímají a dlouho hledají chybu pouze na své straně.

„Měl*a ses víc bránit“, (sebe)obviňování a zamrznutí

Jednou z podmínek, pod kterými victim blaming operuje, je představa, že se **přeživší měl*a bránit důrazněji nebo nedal*a dostatečně najevo nesouhlas**. Skrze to dochází k obviňování ze (spolu)odpovědnosti ze strany okolí, pachatele i samotné*ho přeživší*ho a to jako forma sebeobviňování. Tato představa se vyskytovala napříč věkovým a situačním spektrem, včetně u SN v dětství. **Tento argument hraje hlavní roli v partnerských vztazích, kde slouží jako omlouvání pachatele i ze strany oběti, která tak odpovědnost přenáší sama na sebe.**

„Protože je to můj přítel a omluvil se. Měla jsem se prý víc bránit, aby věděl, že to nechci doopravdy.“

Ve vztazích se vyskytuje častá manipulace. Pachatel buď tvrdí, že z chování oběti nemohl poznat, že sex nechce, nebo pachatel popisuje incident jako nevyhnutelný, jelikož jediné oběť mu mohla zabránit tím, že by s ním měla častěji ve vztahu sex.

Specifickou roli může hrát zamrznutí či stav bezvědomí a spánku, který v obětech často umocňuje pocit viny, že se aktivně nebránily. K zamrznutí dochází napříč výpověďmi, u dětských přeživších, obětí neznámých pachatelů, SN spáchaném přáteli či v dlouhodobém partnerství. V takovém případě se vyskytuje sebeobviňování, ale zejména strach z reakce okolí či policie, jelikož stálá oficiální i společenská definice SN je založená na projevení nesouhlasu, nikoliv absenci souhlasu.

„Bála jsem se, že mi budou říkat, že za to můžu já, protože jsem se nebránila a neprojevila nesouhlas - jenom jsem totiž mlčela.“

„Kdyby jsi to nechtěla, tak bys ke mně nešla“, předešlý kontakt s pachatelem

Pachatelé SN, stejně jako okolí, zneužívají předešlého vztahu, flirtu či intimních doteků jako důkazu, že k sexu došlo konsenzuálně. Sex je tak chápán jako nevyhnutelný cíl téměř jakéhokoliv kontaktu mezi mužem a ženou.

„Nalijeme si čistého vína, kdyby jsi to nechtěla, tak bys ke mně nešla.“

S touto formou obviňování od okolí se oběti neseťkávají jen od svých vrstevníků, ale v případě nezletilých obětí jsou to i dospělé osoby, kterým se svěřují.

„Když jsem se svěřila mamce, řekla, že si za to můžu sama, protože jsem mu dovolila se mě dotýkat a vidět mě nahou.“

Jak popisujeme v kategorii mocenské asymetrie, genderová nerovnost vyzdvihuje u žen jako kvalitu jejich ctivost a cudnost, která se do kategorie sebeobviňování přenáší formou **slutshamingu**. Působí tak, že ten, kdo nezapadá do představy ideální oběti, tedy flirtuje a je samostatnou sexuální bytostí, nemůže být znásilněn.

„Když se moji spolužáci dozvěděli, že se mnou spal, řekli mi, že by se se mnou nejdříve přestali bavit, že s ním spí jen děvky. Bylo mi 17.“

Především v pubertálním či náctiletém věku pak lze pozorovat rozporuplnost těchto dvou proti sobě jdoucích společenských tendencí: žádoucí cudnosti manifestující se slutshamingem a výrazně přítomného tlaku na mladistvé mít sex (především pak v partnerských vztazích).

„Byla jsem opilá“, psychoaktivní látky a (sebe)obviňování

(Sebe)obviňování se umocňuje, pokud k incidentu došlo pod vlivem alkoholu. Na základě pozice (a genderu) posuzujeme dvojitým metrem vliv těchto látek na myšlení a konání. U obětí se objevuje obviňování ze (spolu)odpovědnosti na základě jimi alkoholem ovlivněného vnímání. Naproti tomu, na straně pachatele jednajícího pod vlivem se oběti od okolí v rámci *kultury znásilnění* setkávají s omlouváním jeho chování.

„Obhajovali ho, že byl opilý a že to byla moje vina, že jsem nezačla řvát o pomoc. Cítila jsem se úplně trapně, ponížene, neschopně a špinavě. Bylo mi 16.“

Tento dvoustranný přístup podporuje atmosféru, ve které se alkohol bere jako „nástroj k povolování hranic“ a v těchto situacích to bývá okolí či sám pachatel, který oběti podporuje v nadměrné konzumaci alkoholu či jiných psychoaktivních látek, což poté zneužívá jako nástroj k obvinění přeživší.

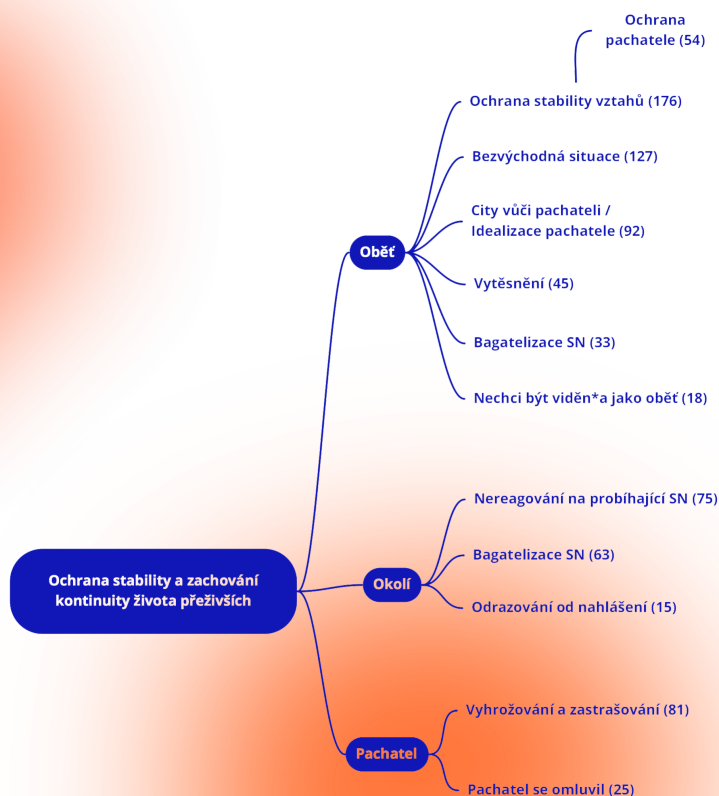

OCHRANA STABILITY A ZACHOVÁNÍ KONTINUITY ŽIVOTA PŘEŽIVŠÍCH

Sexualizované násilí představuje hluboký zásah do stability a kontinuity života přeživších. Z výpovědí a studií vyplývá, že může mít dlouhodobé následky ovlivňující život přeživších i po tom, co již nejsou v bezprostředním ohrožení (Dworkin et al., 2023; Dworkin et al., 2017; Ullman & Brecklin 2002). Většinu SN páchají lidé obětem dobře známí, kteří jsou součástí jejich nejbližšího okolí či společenského okruhu. Nahlášení tak může představovat závažné narušení blízkých vztahů přeživších, rodinného systému a postavení v rámci komunity. Jak jsme již popisovaly* i v kategorii Mocenské asymetrie, svěření se a nahlášení může i z těchto důvodů silně poškodit kvalitu života přeživší, která se již tak nachází v tíživé životní situaci a tato možnost tak může být nepředstavitelná. **Přeživší, která*ý se rovněž často stává terčem obviňování, do jisté míry přebírá odpovědnost za situaci a stabilitu vztahů za účelem zachování integrity života a vlastní identity.** Může se uchýlovat k sebeobviňování, omlouvání pachatele, bagatelizaci násilí či úplnému vytěsnění jako obranné reakci a prostředku, jak se vyrovnat se situací. Tento mechanismus může být podporován i okolím přeživší*ho či samotným pachatelem, kteří mohou oběť od nahlášení odrazovat či dokonce vyhrožovat jeho možnými následky.

„Já skončím v děčáku a ona si ‘hodí mašli’“, dětství a ochrana rodiny

Sexualizovaného násilí na dětech se dopouští často jejich nejbližší okolí a příbuzní (otec, děda, strýc, rodinný kamarád). Nahlášení může naprosto narušit stabilitu rodinného systému, na kterém je povětšinou dítě existenčně závislé. Vzhledem k genderové diskriminaci v patriarchální společnosti to nebývá pouze zneužívané dítě, ale i ostatní členové a členky rodiny, kteří*é mohou být na pachatelovi finančně i jinak závislí*é. To má za následek výskyt případů, kdy SN okolí vědomě přehlíží, bagatelizuje či dokonce aktivně přesvědčuje dítě, aby celou situaci udrželi v tajnosti.

„Mámě jsem to řekla, ale zakázala mi to nahlásit, protože by tím přišla o peníze, a pak vyhrožovala, že akorát přijede sociálka a já skončím v děcáku a ona si 'hodí mašli'“.

Ve výpovědích zaznívá, že dospělí dítěti nevěří, situaci bagatelizují, normalizují, odrazují dítě od dalšího svěření se či vyhrožují možnými následky pro rodinu, pokud by se situace řešila. Dítě tento výklad převezme za svůj a v mnoha případech událost vytěsni a nijak neřeší dalších mnoho let.

„Bylo mi asi 6 let, trvalo to asi 3 roky, ale nejsem si jistá, protože jsem to na nějakou dobu držela někde vzadu v hlavě a vůbec jsem si na to nevzpomněla.“

V případě nedůvěry dítěte v dospělého či zklamání z jeho reakce dítě přebírá odpovědnost za situaci, její řešení i implikace pro rodinný systém a se SN se nesvěří, nebo ho nenahlásí. Bezvýchodné situace oběti-dítěte si je pachatel vědom a díky tomu může dítě vydírat a zastrašovat, což pro dítě může být paralyzující. Ochrana rodiny pak stojí na oběti, která je tak nejen nucena o proběhlém SN mlčet, ale dále ho trpět a nebránit se, což podporuje sebeobviňování a pocity méněcennosti.

„Doteďka si občas říkám, že to až moc přeháním, že to asi ani nebylo znásilnění, protože mě to nějak trvale netraumatizovalo. Sex se mi nehnuší, jen mám čas od času náhodný nával strachu z mužů, ale toť vše. Cítím se kvůli tomu hrozně provinile.“

„Všechny přesvědčil, že jsem ho chtěla a přemlouvala k sexu“, ochrana postavení v kolektivu

Přebírání odpovědnosti přeživších za násilí, které na nich bylo pácháno, není typické pouze pro dětský věk, ale propisuje se i do dalších životních období. V náctiletém věku, kdy se vrstevnická skupina často stává novou nejvyšší autoritou, určovatelem hodnot a členství v ní je naprosto zásadní, je tento mechanismus patrný především ve snaze přeživších neztratit své místo ve skupině, které může být řešením této situace ohroženo. Ve výpovědích se opakuje profil pachatele, který je starší, ve vrstevnické skupině oblíbený a ve spojení s genderovou mocenskou nerovností disponuje mocí nad přeživší. Pachatel může své zvýhodněné pozice využívat, situaci obrátit proti přeživší, obviňovat ji či zpochybňovat její prožitek (oběť se dostatečně nebránila, chtěla to, chovala se vyzývavě) a ve výsledku jí v očích ostatních, i jí samotné, zdiskreditovat.

„Je z města, kde se všichni navzájem známe. Bohužel on tam bydlí a než jsem stihla něco udělat, všechny přesvědčil, že jsem ho chtěla a přemlouvala k sexu. Poté to bylo slovo proti slovu a já sama neměla šanci. Když

jsem se někomu snažila říct pravdu, tak se mi vysmál. Teď chodí s mojí kamarádkou, která je s ním opravdu šťastná a nikdy by mi neodpustila, kdybych ho nahlásila (ale ví o tom, co se stalo)."

V tomto věku je SN mnohdy spojeno s večírky a pitím nadměrného množství alkoholu, které uvádí oběť do stavu, ve kterém není schopná dát souhlas či se proti SN bránit. Alkohol může být tímto způsobem i účelově používán, jak již bylo blíže popsáno v kategorii (Sebe)obviňování. Jeho konzumace je zároveň nelegální a objevuje se tak strach z autorit (ať už rodičů, učitelů či policie), který dále brání řešení situace a nahlášení. Přeživší tak často svým mlčením doměle chrání celou skupinu.

„Protože kdybych to udělala, měli by kvůli tomu problém i ti lidi (které mám ráda), kteří mě nechali pít tolik alkoholu. Protože mě on přesvědčil, že je to má vina. Protože jsem si myslela, že jsem prostě byla nevěrná.“

„Myslela jsem si, že je to v pořádku, když spolu chodíme”, partnerské vztahy

Vzhledem k reakcím na nahlášení a jeho možným dopadům přeživší **nechce být viděna jako oběť a svým mlčením chrání stabilitu vztahů a své postavení v komunitě, čímž do jisté míry přebírá odpovědnost za násilí.**

Pro zachování integrity osobnosti, která je narušena rozporem mezi traumatem a jeho normalizací, se může uchýlovat k sebeobviňování, omlouvání pachatele či zlehčování situace. Zvláště přítomný je tento vzorec v partnerských vztazích, a to i v dospělém věku. Ve společnosti je vyzdvihován partnerský heteromonogamní vztah jako jeden ze základních životních cílů a stability dospělého života. Často jsou tak mezigeneračně předávány **vztahové vzorce, kdy je lepší setrvat i v násilném vztahu (a to téměř za jakoukoliv cenu), než čelit jeho rozpadu a životu bez něj.** Děje se tak i u SN, které může mít často podobu tzv. vynuceného souhlasu, kdy se raději „podvolíme” pro záchranu vztahu, který přece nemůže fungovat, pokud nebudou nasycovány partnerovy*ky potřeby v momentě, kdy je má. Ostatně z principu této povinnosti partnera*ky, společně s historicky zakořeněnou mocenskou a majetnickou strukturou heteromonogamního vztahu, vzniká i přesvědčení, že v partnerském vztahu se o SN jednoduše nikdy jednat nemůže. Přeživší, které jsou v mýtu o neexistenci SN ve vztazích socializované, v partnerstvích často setrvávají. Výše popsané mechanismy (sebeobviňování, omlouvání pachatele, zlehčování situace) jsou o to výraznější za účelem udržení kladného pojetí sebe samého, svého vztahu i pachatele-partnera*ky.

Přeživší se rovněž často mohou ocitát v bezvýhodné situaci, kdy jsou na partnerovi*ce finančně, hmotně či jinak závislé a vztah pro ně představuje známé a „bezpečné“ prostředí. Pachatel*ka je idealizován*a, omlouván*a a vztah chráněn na úkor přeživší*ho.

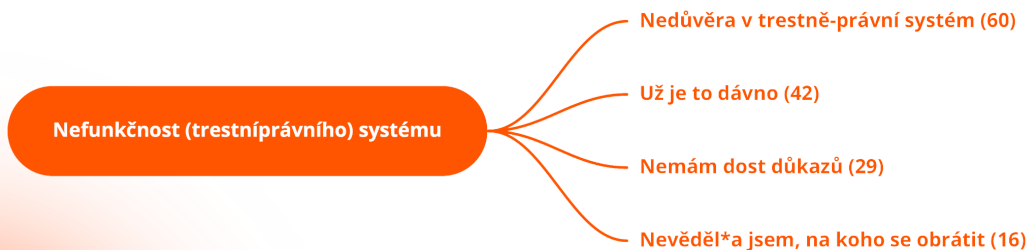
„Řekla jsem mu, že dneska ne, ale nerespektoval to. Tak jsem se kousla a přetrpěla to, protože tohle přece ke vztahu patří, ne?“

„Postupně si přes ty moje růžový brýle citovým vydíráním a kvalitní manipulací získal absolutní kontrolu nad mým životem. Zůstala jsem bez přátel a bez blízkých. Neměla jsem nikoho, jen jeho. Takže vlastně nikoho.“

NEFUNKČNOST (TRESTNĚPRÁVNÍHO) SYSTÉMU

Představa, že existuje jednoduchá cesta k dosažení spravedlnosti skrze trestněprávní systém, je podle výpovědí přeživších mylná. Oběti SN jsou nuceny se v tomto spleťtém systému vyznat. Je důležité si uvědomit, že se nejedná o samostatnou nezávislou jednotku, ale že je úzce propojená s dalšími společenskými institucemi, jako je vzdělávání či rodina. Pomocí těchto institucí se každému z nás během života vytváří referenční rámec, podle kterého situace řešíme. V případě, že některá z těchto institucí selže či funguje nedostatečně, projeví se to v jiných oblastech. Identifikovaly* i jsme 4 úrovně projevu nefunkčnosti těchto systémů. Tyto úrovně se vážou na důvody, proč oběti sexualizované násilí nenahlásí.

(Nedostatečná či chybějící) Edukace, prevence a zázemí

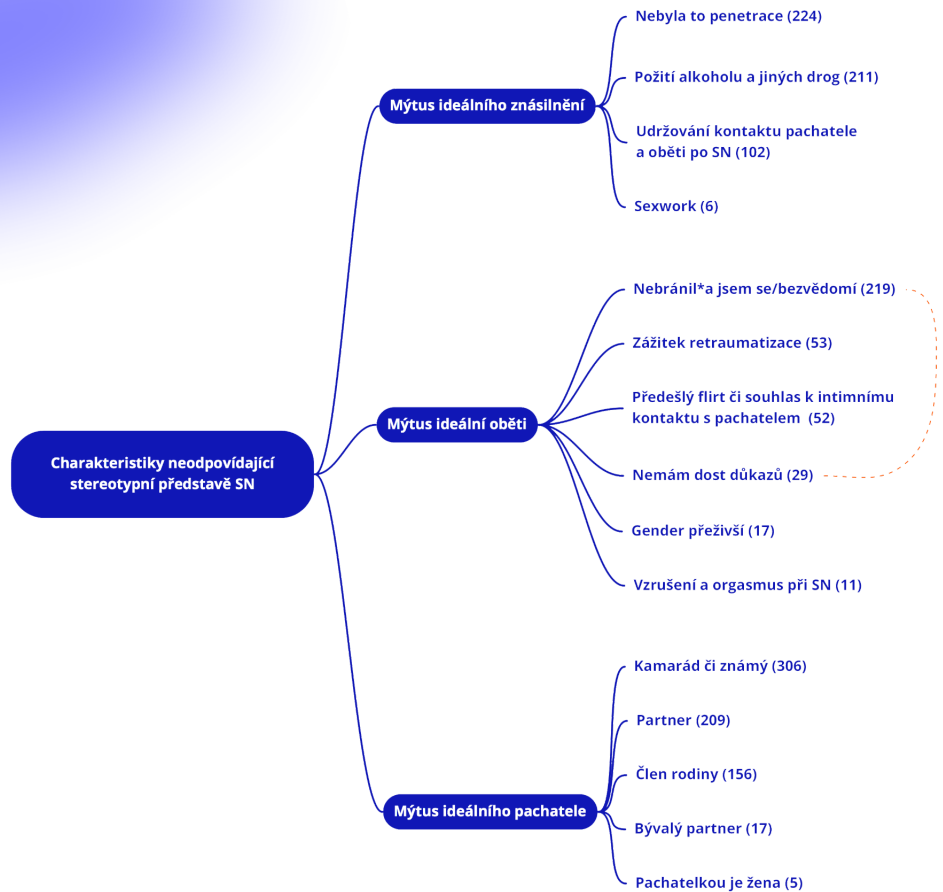
První úroveň je nedostatečná či zcela chybějící edukace v této oblasti. Nalezly* i jsme zde dvě podkategorie - *oběť neví, co se jí stalo* a *oběť neví, jak to řešit*. Případy, kdy si oběť dlouho neuvědomuje, že se jednalo o SN, nejvíce pozorujeme v příbězích, kdy se jedná o dětské oběti.

„Protože jsem byla ještě dítě a uvědomila si, co se vlastně stalo, až několik let potom.“

Pro přeživší je situace neuchopitelná a prožívání je doprovázeno studem, sebeobviňováním a zvnitřňováním *kultury znásilnění*. Náctiletí*é přeživší již častěji identifikují svou zkušenost jako poškozující, překračující jejich hranice. Nenapadne je však, že by se to mělo řešit cestou nahlášení. V obou případech, dětských i dospívajících přeživších, se jedná o selhání na úrovni edukace - nejsou předávány potřebné informace a kompetence.

Mýtus ideální oběti, ideálního znásilnění a ideálního pachatele

Nedostatek edukace nahrazují stereotypní představy o sexualizovaném násilí. Udržuje se tak donekonečna mýtus „ideálního znásilnění, ideálního pachatele a ideální oběti“ (viz kapitola Normalizace). Stereotypní představu o SN naplňuje však jen malá část našich výpovědí a mnoho situací jim neodpovídá (viz. tabulka). Tyto okolnosti vedou oběť k závěru, že přesto, že cítí, že se něco špatného stalo, nikdo by jí nevěřil, natož pak policie.

„Navíc by to bylo tvrzení proti tvrzení – jak bych dokázala, že jsem se tak dlouho nebránila, protože jsem spala a ne protože „se mi to přece líbilo“?“

Mám jiné priority / Moje situace by se nahlášením zhoršila

„Měla jsem strach s tím, že by se to táhlo dlouho přes soud. Nedokázala bych mu znova čelit.“

Další úrovní nefunkčnosti nastavených systémů je jejich neschopnost se přizpůsobit na individuální potřeby přeživších. Oběť si uvědomuje, že se jí stalo bezpráví, ale hledání spravedlnosti trestněprávní cestou pro ni nemusí být vhodné řešení. Z našeho výzkumu vyplývá, že je tomu tak například u přeživších, které*ří zažily*i zneužívání v dětství a trauma vytěsnil*y*i. Když to pak po letech vyplave na povrch, tak pro ně není prioritou čín nahlásit, ale postarat se o své mentální zdraví. **Zároveň mají pocit, že nemají dost důkazů**

nebo jejich případ už po letech může být promlčený. Když oběť incident okamžitě identifikuje jako sexualizované násilí, je pro ni nepředstavitelné situaci řešit bezprostředně po něm.

Některé přeživší na Policii vypovídat nechtějí. Oběť má o procesu nahlašování určitou představu a z různých důvodů se na to nemusí cítit připravená. Nechce o incidentu mluvit s cizími lidmi, nechce ho opakovaně popisovat na výslechu a tím vše prožívat znovu. Domnívá se, že jejímu psychickému stavu by to přineslo více újmy než užitku.

„Dostanu strach, jen co si vybavím jeho obličej, natož o tom mluvit s policií.“

“Nevěřím v trestněprávní systém ČR”

„V době, kdy jsem už měla dostatek sil mluvit o tom nahlas, bylo zneužívání podle platného zákona rok promlčeno.“

Poslední úrovní nefunkčnosti trestněprávního systému České republiky je jeho nedostatečná důvěryhodnost. Přeživší nevěří institucím podílejících se na vymáhání spravedlnosti. Ví, že na nich bylo spácháno SN, ale z důvodu vlastní či zprostředkované neuspokojivé zkušenosti s trestněprávním systémem ČR se rozhodnou situaci nenahlásit. Domnívají se, že by se jejich situace ještě zhoršila, **že by byly ponižené, že by jim nikdo nevěřil a výsledek by nenaplnil jejich představu o spravedlivém trestu.**

„Protože jsem věděla, že to nemá smysl. Nikdo by mi nevěřil a jen bych sama sebe veřejně ponižila, že jsem nechala něco takového dopustit.“

U dětských obětí je důležité zmínit, že prvním referenčním rámcem pro dítě, které se rozhodne svěřit se se SN, jsou jeho rodiče, opatrovníci či jiní dospělí. **Když zareagují neadekvátně a dítěti neprojeví důvěru – tedy dítě nezíská důvěru nejbližší autority – jen těžko bude mít sebevědomí na to, aby čin nahlásilo na Policii, tedy autoritě cizí.**

„Kvůli rodičům, nebrali mě/to vážně, a proto jsem si myslela, že by ostatní byli stejní. A také ze strachu, začala jsem se panicky bát každého dospělého a děti u policie bohužel nepracují. Teď, když bych ho chtěla nahlásit, není důkaz a stalo se to před 5-ti lety, takže bych neměla šanci.“

Když dítě dospěje či nabere sílu na to se autoritám svěřit, může mít pocit, že už je čin neprokazatelný.

LIMITY STUDIE

Výpovědi, na základě kterých byla provedena analýza, byly sbírány v průběhu několika let prostřednictvím anonymního formuláře na webových stránkách naší iniciativy. S tím také souvisí několik limitů naší studie. Vzhledem k volnému zadání formuláře se šíře a povaha uváděných informací u jednotlivých výpovědí liší. Přeživší mnohdy neuvádí věk pachatele či svůj v době incidentu. V některých případech ani povahu vztahu s pachatelem. Tento formát nicméně zároveň zaručuje, že uvádí pouze informace, které chtějí sdílet a považují za podstatné. Výpovědi se rozsahem různí, jsou limitovány maximem 1500 znaků, přičemž jejich krátký formát, v porovnání s rozhovory, nám dovoluje pracovat s podstatně větším vzorkem.

Jednou z kritik anonymních online formulářů může být zpochybňování jejich důvěryhodnosti. I v případě rozhovorů se ale může stát, že proband*ka neříká pravdu nebo ji popisuje značně zkresleně. Domníváme se, že výpovědi jsou autentické i právě proto, že v nich byly nalezeny tématické podobnosti. Rozsáhlým rozhovorům s přeživšími, které incident nahlásily na Policii ČR, se věnujeme v druhé připravované studii.

Dalším limitem studie je rozložení vzorku, jenž je dáno charakteristikou sledujících instagramové platformy Proč jsme to nenahlásily.i (@procjsmetonenahlasily.i), kterou sledují především ženy do 30 let věku. Konkrétněji pak 48.2% ve věku od 18 do 24 let a 36.9% ve věku od 25 do 34 let, přičemž ženy jsou zastoupeny v 86.1%. Nicméně vzhledem k tomu, že oběťmi sexuálního násilí jsou v 90,3% ženy genderové rozložení vzorku není překážkou (Blatníková, Š. et al., 2015). Rozložení věku ve vzorku však není reprezentativní.

ZÁVĚR:

Sexualizované násilí je závažný jev, který prostupuje celou naší společností a zásadním způsobem ovlivňuje životy mnoha lidí. Ač je SN stále častěji probíraným tématem a existuje trestněprávní aparát pro jeho potírání, nahlášeno je jen velmi malé procento případů. Prostřednictvím kvalitativní analýzy **1019 anonymních výpovědí** přeživších SN jsme se pokusily* i přiblížit k odpovědi, proč přeživší násilí nenahlašují.

Jako centrální téma výpovědí jsme identifikovaly* i **kulturu znásilnění** a kategoricky rozdělily* i 5 mechanismů, kterými vytváří podmínky stojící za nenahlašováním případů SN. Ve všech kategoriích byly rovněž rozpoznány tři situace, pro něž jsou specifické různé způsoby reprodukování i řešení SN. Jedná se o zneužívání v dětství, sexualizované násilí v dospívání a násilí v dlouhodobých partnerských vztazích.

Prvním mechanismem je **Normalizace SN** popisující důvody, které vedou k tendenci přeživších neidentifikovat jejich zkušenost jako SN. Opírá se především o bagatelizaci ze strany okolí i společnosti a všudypřítomné mýty o znásilnění jako základní principy při jeho normalizaci. Vysvětluje základní, kulturní i společenské podhoubí, které napomáhá dalšímu šíření SN i nenahlašování přeživšími.

Druhým mechanismem je **Mocenská asymetrie, misogynie a genderová nerovnost**, která upevňuje pachatelovu nadřazenou pozici, díky níž může oběť zpochybňovat v jejím prožívání, manipulovat jí či zavražďovat. A to přímo, explicitně, či skrze implicitní společenské struktury a hierarchie. Vysvětluje zranitelnou, ohrožující a často bezvýhodnou situaci, ve které se přeživší ocitá.

Třetím mechanismem je **(Sebe)obviňování**, které se vyznačuje předáváním odpovědnosti za násilí na oběť okolím, pachatelem i přeživší samotnou. V prvním případě se jedná o mechanismus kulturně podmíněný, zapříčiněný z části nedostatkem edukace a z ní plynoucích všudypřítomných mýtů o znásilnění a neznalostí či neakceptací zásad konsenzuálního sexu. Pachatel tímto způsobem může jednat zcela záměrně a strategicky za účelem sebeobhajoby či vyhnutí se následkům svých činů. Sebeobviňování popisujeme jako zvnitřněný princip obviňování oběti. S obviňováním se však přeživší setkávají i u širšího okolí, společnosti i zástupců orgánů veřejné moci.

Čtvrtým mechanismem je **Ochrana a zachování stability**, která zdůrazňuje nadřazenou pozici pachatele, jeho ochranu na úkor oběti a nefunkčnost trestněprávního systému. Z výpovědí vyplývá, že nahlášení je pro přeživší hlubokým zásahem do života a kvůli mechanismům popsaným výše může být bezprostředním ohrožením na mnoha rovinách (rodinné, společenské, existenční). Přeživší v mnoha případech situaci na svůj úkor neřeší a SN nenahlašují za účelem ochrany nejbližších i komunitních vztahů, které pro ni stále mohou představovat jednu ze základních životních jistot. K nenahlašování mohou být často tlačeny i okolím či přímo pachatelem.

Pátým mechanismem je **Nefunkčnost (trestně-právního) systému**, která je manifestací i zdrojem škodlivých mechanismů popisovaných v průběhu celé zprávy. Přeživší často dochází k závěru, že by jim Policie nevěřila, že by to bylo slovo proti slovu, nebo nemají dostatek informací, proč a jak vlastně čin nahlásit.

Vidíme zde, že problematika častého výskytu SN a jeho nenahlašování není izolovaná, ale podílí se na ní mnoho společenských institucí i procesů, včetně orgánů veřejné moci a orgánů činných v trestním řízení. Vnímání SN tímto komplexním způsobem je pro jeho řešení zcela zásadní. Setkáváme se s mnohými mýty, které jsou podporovány nedostatečnou edukací o sexu dětí a mladých lidí. Přeživší si tak mnohdy neuvědomují, že na nich bylo SN spácháno a s negativními dopady události se potýkají samy*í. V sociálních skupinách je přítomný tlak k sexu mezi vrstevníky a jemu odporující slut shaming. Sexualizované násilí je často bagatelizované, obětem se nevěří a naopak jsou zesměšňovány či osočovány z nevěry. Okolí i pachatel nezdědka oběť od nahlášení odrazují či vyhrožují možnými následky. V případě, kdy situaci přeživší řeší, se mohou setkat s negativními reakcemi a sociálním vyřazením, což je často podpořeno mocenskou převahou pachatele nad přeživší ať už danou věkem, společenským postavením či ve společnosti přítomným sexismem a misogynií. Vzhledem ke **kultuře znásilnění** mají oběti SN strach svěřit se či událost nahlásit a uchylují se k okolím podporovanému sebeobviňování, omlouvání pachatele, vytěsnění a dalším obranným reakcím. Pokud přeživší i tak překoná všechny zmíněné překážky, mnohdy zjistí, že nahlášení nepředstavuje ideální řešení situace a nedosáhne kýžené spravedlnosti, a to mnohdy právě kvůli povaze blízkého vztahu s pachatelem. Nahlášení vnímají jako další potenciálně traumatický zásah do života a duševního zdraví.

DOPORUČENÍ

Na základě výše popsaných poznatků nás výzkum dovedl k několika závěrům a doporučením, které bychom chtěly* zdůraznit.

Edukace

Chybějící sexuální výchova je jedním ze základních nedostatků, který vyšel najevo z našeho výzkumu. Děti i mladiství nejsou včas vzděláváni o tělesné autonomii, souhlasu, bezpečných sexuálních praktikách i otázkách genderově podmíněného násilí. Pachatelé jsou udržováni v přesvědčení, že jednání překračující hranice je v pořádku.

Důvěra

Reakce okolí na svěření se je pro přeživší velmi důležitá a určuje další vývoj situace. Všudypřítomná bagatelizace, normalizace a nedůvěra zastrašuje oběti k nečinnosti a osamocení. Je absolutně zásadní, aby společnost přeživším věřila a podpořila je tak v dalším řešení, případně nahlášení SN.

Osvěta

Společností koluje mnoho pevně zakořeněných mýtů o SN, které mají škodlivý efekt na řešení SN na individuální i systémové úrovni. Ve výpovědích zaznívalo, že přeživší identifikovaly incident jako SN až ve chvíli, kdy se po dlouhé době setkaly s některou z kampaní zabývajících se osvětou v daném tématu. Osvěta široké veřejnosti o této problematice založená na faktech, je jedním z prvních kroků ke změně.

Přeživší

Jedním z výrazných mechanismů, který se prolíná *kulturou znásilnění*, je ochrana pachatele. Obviňování přeživší je jedním z hlavních nástrojů, jehož prostřednictvím je udržován. Oběti jsou osočovány, že se dostatečně nebránily* i, chovaly* se nerozvázně či nedaly* najevo výrazný nesouhlas. Tento vzorec je třeba zpřetrhat a při hledání viny obrátit pozornost zpět na pachatele.

System

Z výpovědí vyplývá, že systém selhává na mnoha úrovních a přeživším se tak místo pomoci dostává ponížení, osamocení a prohlubování psychické újmy. Nahlášení v mnoha případech není pozitivní zkušeností ani adekvátním řešením situace. Je třeba otevřít konverzaci o skutečných potřebách přeživších a systémových změnách, které na ně navazují.

ZDROJE:

Amnesty International. (2018). *Závěrečná zpráva z výzkumu. Problematika násilí na ženách optikou české populace*. In: https://www.amnesty.cz/data/file/5068-vyzkum_2018.pdf?version=1605458424

Andalibi, N., Haimson, O. L., De Choudhury, M., & Forte, A. (2016). Understanding social media disclosures of sexual abuse through the lenses of support seeking and anonymity. In *Proceedings of the 2016 CHI conference on human factors in computing systems* (pp. 3906-3918).
<https://doi.org/10.1145/2858036.2858096>

Blatníková, Š., Faridová, P., & Zeman, P. (2015). *Znásilnění v ČR-trestné činy a odsouzení pachatelé*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci.

Bleeker, K., Powers, R.A. & Centelles, V. (2022). "If We Can Change the Culture, I Hope We Won't Need to Say Me Too": Disclosures of Sexual Victimization as a Form of Social Activism. *Am J Crim Just*.
<https://doi.org/10.1007/s12103-022-09695-4>

Brownmiller, S. (2005). *Against Our Will: Men, Women and Rape* (1975). In R. K. Bergen, J. L. Edleson, & C. M. Renzetti, *Violence against women: Classic papers* (pp. 5–8). Pearson Education New Zealand.

Dworkin, E. R., Jaffe, A. E., Bedard-Gilligan, M., & Fitzpatrick, S. (2023). PTSD in the Year Following Sexual Assault: A Meta-Analysis of Prospective Studies. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24(2), 497-514.
<https://doi.org/10.1177/15248380211032213>

Dworkin, E. R., Menon, S. v., Bystrynski, J., & Allen, N. E. (2017). Sexual assault victimization and psychopathology: A review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 56, 65–81.
<https://doi.org/10.1016/J.CPR.2017.06.002>

Garrett, A., & Hassan, N. (2019). Understanding the silence of sexual harassment victims through the #WhyDidntReport movement. *Proceedings of the 2019 IEEE/ACM International Conference on Advances in Social Networks Analysis and Mining*, 649–652. <https://doi.org/10.1145/3341161.3343700>

Jarkovská, L. (2009). Školní třída pod genderovou lupou. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 45(4), 727-752. <https://doi.org/10.13060/00380288.2009.45.4.05>

Lazarus, M. Wunderlich, R. (1975). *Rape Culture* [Film]. Cambridge Documentary Films.

New York Radical Feminists Connell N. & Wilson C. (1974). *Rape : the first sourcebook for women*. New American Library. Retrieved December 1 2023 from <http://books.google.com/books?id=ej1BAAAAIAAJ>.

Palmer, Jane & Fissel, Erica & Hoxmeier, Jill & Williams, Erin. (2021). #MeToo for Whom? Sexual Assault Disclosures Before and After #MeToo. *American Journal of Criminal Justice*.
<https://doi.org/10.1007/s12103-020-09588-4>

Poláčková, M. (2021). Policejní vyšetřování a sekundární viktimizace žen, které nahlásily znásilnění. [Diplomová práce, Masarykova univerzita]. online. <https://is.muni.cz/th/ptbmg/>

Policie ČR. (n.d.). *Kriminalita - Policie České republiky*. Retrieved December 4.12., 2023, In:
<https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

Reich, C. M., Pegel, G. A., & Johnson, A. B. (2022). Are Survivors of Sexual Assault Blamed More Than Victims of Other Crimes? *Journal of Interpersonal Violence*, 37(19–20), NP18394–NP18416.
<https://doi.org/10.1177/08862605211037423>

Ullman, S. E., & Brecklin, L. R. (2002). Sexual assault history, PTSD, and mental health service seeking in a national sample of women. *Journal of Community Psychology*, 30(3), 261–279.
<https://doi.org/10.1002/JCOP.10008>
